

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY. 410.004.05.2020

Pani
Danuta Kuczyńska
Dyrektor
Szkoły Podstawowej
im. Władysława Łokietka
w Brześciu Kujawskim

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/070 Zabezpieczenie szkół przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Brześciu Kujawskim ¹ ul. Królewska 21, 87-880 Brześć Kujawski
Kierownik jednostki kontrolowanej	Danuta Kuczyńska, Dyrektor ² Szkoły (akta kontroli str. 289-292)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. 2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2020 (do czasu zakończenia kontroli ³) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Artur Gackowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr: - LBY/32/2020 z 27 lutego 2020 r., - LBY/111/2020 z 4 czerwca 2020 r. (akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Szkole zdiagnozowano zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne oraz opracowano odpowiednie procedury postępowania w przypadku ich wystąpienia, z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Procedury wyznaczały osoby odpowiedzialne za ogłoszenie alarmu, plany ewakuacyjne zawierały drogi i punkty ewakuacyjne. Z opracowanymi dokumentami zaznajomiono pracowników Szkoły, a praktyczną realizację sprawdzono podczas ćwiczeń. W Szkole przeprowadzono kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, sporządzono protokoły, które następnie przesłano do organu prowadzącego, czym spełniono obowiązek określony w § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶. W budynku Szkoły, jej wyposażeniu i infrastrukturze stwierdzono jedno odstępstwo od wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁷.

¹ Dalej: „Szkoła”.

² Dalej: „Dyrektor”, pełniąca tę funkcję od 19 maja 2006 r.

³ Tj. do dnia 7 lipca 2020 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1166, dalej: „rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r.”.

⁷ j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, dalej: „rozporządzenie w sprawie warunków technicznych”.

Dyrektor Szkoły podejmowała współpracę z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa. Korzystała z fachowej wiedzy tych podmiotów zarówno w zakresie upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń, jak i podejmowania działań na rzecz identyfikowania zagrożeń.

Jako nieprawidłowe NIK uznała uniemożliwienie bezpiecznego opuszczenia budynku przez wyjście ewakuacyjne w segmencie V Szkoły, a także zawarcie w obowiązujących procedurach, instrukcji przeciwpożarowej oraz na tablicach informacyjnych niespójnych sygnałów alarmowych. Ponadto nie zrealizowano zaleceń z kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

Opis stanu faktycznego

1. W 2018 r. w Szkole opracowano „Procedury bezpieczeństwa ucznia w szkole”, które zawierały: a) Cele procedur, b) Procedury oraz c) Wzory dokumentów. Wśród 20 procedur opracowano m.in. „Postępowanie na wypadek wystąpienia zagrożenia”.

Celem tych opracowań było zwiększenie poziomu bezpieczeństwa uczniów w szkole poprzez: a) wdrażanie zasad postępowania warunkujących bezpieczeństwo dziecka, b) usystematyzowanie zasad postępowania wobec uczniów, c) zwiększenie kontroli nad osobami wchodzącymi na teren szkoły, d) zapewnienie sprawnej organizacji pracy oraz przepływu informacji pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo na terenie szkoły. Procedury dotyczyły kadry zarządzającej, nauczycieli, rodziców/prawnych opiekunów uczniów, uczniów, pracowników administracji i obsługi.

Procedura „Postępowanie na wypadek wystąpienia zagrożenia” przewidywała postępowanie w następujących sytuacjach: 1) ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy, w tym ewakuacja osób niepełnosprawnych, 2) ładunek wybuchowy, podejrzany pakunek, 3) włamanie do szkoły, kradzież, 4) wtargnięcie terrorystów, 5) agresywny intruz/aktywny strzelec, 6) agresywny uczeń. Procedura wyznaczała osoby odpowiedzialne za ewakuację (dyrektor szkoły jako administrator budynku, a w przypadku gdy nastąpi bezpośrednie zagrożenie życia, każdy nauczyciel nawet bez uprzedniego ogłoszenia alarmu). W dokumencie nie zawarto rodzajów sygnałów alarmowych. Zostały one określone w kolejnych procedurach: a) Postępowania w sytuacji podłożenia ładunku wybuchowego⁹, b) Wtargnięcia napastnika¹⁰ oraz c) Ewakuacji pracowników i uczniów¹¹. Sygnał alarmowy ewakuacji został także określony w „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego” z grudnia 2018 r. Sygnały we wskazanych dokumentach wzajemnie się wykluczały i były niespójne, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Bez daty opracowania i zatwierdzenia.

¹⁰ Bez daty opracowania i zatwierdzenia.

¹¹ Z października 2017 r.

Od października 2016 r. obowiązywały procedury monitorowania wejścia i wyjścia ze Szkoły¹². Zgodnie z nimi każda osoba niebędąca uczniem, pracownikiem lub nauczycielem była zobowiązana do wpisania się do „Książki wejść” z podaniem: danych, celu wizyty, godziny wejścia i wyjścia. Dodatkowo od 4 listopada 2019 r. wprowadzono Regulamin korzystania z systemu dostępu do budynku, wydawania, użytkowania kart magnetycznych oraz przebywania rodziców i osób obcych na terenie Szkoły¹³. Kierując się potrzebą zwiększenia bezpieczeństwa uczniów oraz usprawnienia kontroli dostępu do budynku uczniowie, pracownicy oraz inne osoby upoważnione przez dyrektora zostali zobowiązani do korzystania z kart magnetycznych umożliwiających wejście i wyjście na teren Szkoły.

(akta kontroli str. 12-17, 67-111, 215-247)

Obowiązujące w Szkole procedury były jasne i wzajemnie się uzupełniały/pokrywały w przypadku podobnych zagrożeń. Sposób postępowania opisany w procedurach był prawidłowy, jednak nie określały one:

- dodatkowych możliwości uruchamiania sygnału alarmowego w kilku miejscach szkoły takich jak gabinet dyrektora, sekretariat, czy w wyodrębnionym (w razie utworzenia) pomieszczeniu monitoringu,
- różnych sygnałów ewakuacji w przypadku: a) zagrożenia pożarowego (miejsce zbiórki możliwe w pobliżu szkoły), b) zagrożenia ładunkiem wybuchowym (miejsce zbiórki w znacznym oddaleniu od szkoły),
- sygnału odwołującego alarm,
- tzw. koordynatorów bezpieczeństwa, czyli osób wyodrębnionych spośród nauczycieli i pracowników szkoły, przeszkolonych w zakresie reagowania w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego w szkole do zadań w obszarze: ostrzegania, alarmowania, ewakuacji i pierwszej pomocy na wypadek wybranych zagrożeń,
- możliwości podglądu obrazu z kamer w kilku miejscach np. gabinet dyrektora, sekretariat, portiernia, itp. co w sytuacji np. aktywnego strzelca umożliwiłoby skryte obserwowanie go i odpowiednie reagowanie oraz przekazywanie informacji interweniującym służbom jak i osobom przebywającym na terenie szkoły.

W wyniku oględzin stwierdzono, że Dyrektor Szkoły znała procedury i postępowania właściwie w sytuacji zagrożenia.

(akta kontroli str. 311-317, 367)

2. 12 września 2019 r. wszyscy obecni uczniowie zostali przeszkoleni w zakresie zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Z kolei 19 września 2019 r. odbyła się rada pedagogiczna szkoleniowa w temacie „Bezpieczeństwo w szkole”, w której udział wzięli wszyscy nauczyciele oraz pracownicy obsługi. Podczas szkolenia prowadzonego przez przedstawiciela firmy zewnętrznej, omówiono sytuacje zagrożenia oraz sposoby postępowania.

(akta kontroli str. 21, 42-66, 182-201)

3. W roku szkolnym 2018/2019 na terenie Szkoły doszło do 16 zdarzeń, a w następnym roku szkolnym łącznie 15 zdarzeń - zagrożeń wewnętrznych typu bójka, bicie, kopanie, szarpanie. 27 maja 2019 r. doszło do zdarzenia o charakterze terrorystycznym – wtargnięcie na teren Szkoły osoby obcej.

¹² Zarządzenie nr 2/2016/17 Dyrektora Szkoły z 10 października 2016 r. w sprawie wprowadzenia procedur monitorowania wejść i wyjść rodziców, prawnych opiekunów uczniów i osób obcych na teren budynku Szkoły.

¹³ Zarządzenie nr 6/2019/20 Dyrektora Szkoły z 1 października 2019 r.

(akta kontroli str. 20)

W przypadku zagrożeń wewnętrznych interwencje były podejmowane przez Pedagogę szkolnego (rozmowa z uczniem, rodzicem, itp.). W efekcie zdarzenia z maja 2019 r. w Szkole wprowadzono elektroniczny system dostępu do budynku¹⁴.

(akta kontroli str. 112-115, 230-235)

4. W kontrolowanym okresie przeprowadzono jedno ćwiczenie w zakresie zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych – 20 września 2019 r. W ćwiczeniach brali udział wszyscy obecni tego dnia nauczyciele, pracownicy obsługi oraz uczniowie. Sprawdzone praktycznie procedury: „EWAKUACJA” i „AZYL” podczas lekcji oraz podczas przerwy. Na podstawie wniosku Dyrektor, funkcjonariusze Komisariatu Policji w Brześciu Kujawskim zabezpieczali przejście uczniów ze Szkoły do miejsca zbiórki.

(akta kontroli str. 21, 158-181, 257-261)

Ponadto zarówno w 2018 r. jak i 2019 r.¹⁵ odbyły się ćwiczenia przeciwpożarowe, w ramach których przeprowadzono ewakuację uczniów i pracowników Szkoły. Stwierdzono dobre przygotowanie pracowników Szkoły.

(akta kontroli str. 202-205)

5. W latach 2019 – 2020 (do końca czerwca) w Szkole przeprowadzono łącznie trzy szkolenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy: a) 27 i 28 lutego 2019 r. - udział wzięli wszyscy nauczyciele, b) 29 października 2019 r., które prowadzili uczniowie Liceum Ogólnokształcącego w Choceniu - udział wzięło łącznie ośmiu nauczycieli¹⁶, c) 17 stycznia 2020 r., które prowadzili członkowie Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratowniczego z Włocławka - udział wzięło łącznie 10 nauczycieli.

W zakresie dotyczącym identyfikacji zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, w Szkole zorganizowano łącznie sześć szkoleń. Jedno prowadzone przez firmę zewnętrzną „Bezpieczeństwo w szkole”, w którym udział wzięło 82 pracowników Szkoły¹⁷. Na terenie Szkoły zorganizowano także pięć pogadanek dla uczniów klas III – VIII, które prowadzone były przez przedstawicieli Policji z Brześcia Kujawskiego¹⁸. Dotyczyły takich zagadnień jak: a) przemoc, agresja, uzależnienia; b) poczucie bezpieczeństwa w szkole i poza nią; c) bezpiecznego zachowania poza szkołą. W zajęciach tych uczestniczyło odpowiednio 18, 25, 10, 3 i 20 nauczycieli¹⁹.

(akta kontroli str. 22-41, 213-214, 360-366)

6. Przeprowadzone oględziny wykazały, że budynek Szkoły składał się z pięciu części skomunikowanymi ze sobą dwoma łącznikami. Obiekt składał się z czterech segmentów (część dydaktyczna, w której znajdują się sale lekcyjne) oraz sali sportowej. Teren szkoły był ogrodzony.

W budynku było jedno wejście główne i sześć oznakowanych wyjść ewakuacyjnych, cztery ponumerowane: 02, 04, 08, 10 oraz dwa bez numerów (obok sali gimnastycznej oraz w segmencie IV).

¹⁴ Opisany w punkcie 1 wystąpienia.

¹⁵ 30 listopada 2018 r. i 24 października 2019 r.

¹⁶ <https://slochocen.edupage.org/album/#gallery/313>

¹⁷ 59 nauczycieli oraz 23 pracowników administracyjnych.

¹⁸ <http://sp1.brzesckujawski.pl/3/index.php/aktualnsoci/galeria/rok-2019-2020/i-porocze/spotkanie-z-policjantem-w-klasach-modszych> oraz <http://sp1.brzesckujawski.pl/3/index.php/aktualnsoci/galeria/rok-2019-2020/i-porocze/wizyta-policji-w-naszej-szkole>

¹⁹ W zależności dla jakich klas przeznaczone były pogadanki. Np. „Bezpieczne zachowanie poza szkołą” zorganizowano dla klas IV-VIII i III g.

Wejście na teren szkoły możliwe było za pomocą karty magnetycznej, po obu stronach drzwi znajdowały się czytniki kart. Osoby nieposiadające karty magnetycznej, tzw. osoby obce, w momencie wejścia do szkoły zobowiązane były do okazania dokumentu tożsamości oraz wpisu do „Zeszytu wejść/wyjść” (cel wizyty, godzina wejścia, a przy opuszczaniu szkoły, godziny wyjścia).

W budynku znajdowały się cztery klatki schodowe prowadzące od wyjść ewakuacyjnych (o numerach 02, 08, 10 i jedno bez oznaczenia w segmencie IV) do wyższych kondygnacji. Wyjścia ewakuacyjne były oznakowane tablicami fluorescencyjnymi, a dojścia do nich tablicami z fluorescencyjnymi strzałkami.

Przy wejściu głównym pod sufitem zamocowane były tablice z informacjami o sygnałach alarmowych: AZYL (sygnał ciągły) oraz EWAKUACJA (sygnał przerywany).

Przy wyjściach ewakuacyjnych nr 02, 04, 08, 10 oraz w segmencie IV zamocowane były małe skrzynki, w których znajdowały się klucze do tych drzwi. Klucz do skrzynek (taki sam dla wszystkich) znajdował się na dyżurce obok głównego wejścia. W dyżurce umieszczone były także klucze zapasowe do wyjść ewakuacyjnych nr 02, 04, 08, 10 oraz w segmencie IV.

Otwarte przestrzenie pomiędzy biegami schodów były zabezpieczone. Plany ewakuacji (w postaci rzutu danego piętra - części tego piętra) umieszczono na klatkach schodowych w widocznych miejscach w sposób zapewniający łatwy do nich dostęp. Przebieg dróg ewakuacyjnych był zgodny z planem ewakuacji. Jedna droga ewakuacyjna nie została oznaczona w wyraźny sposób. W dniu oględzin w łączniku pomiędzy segmentami 1 i 2 a 3 i 4 na parterze, wisiały strzałki wskazujące kierunek ewakuacji. Tabliczki były zasłonięte przez firany i słabo widoczne. Tego samego dnia tabliczki zostały umocowane poniżej linii firan.

Teren szkoły (zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz) objęty był monitoringiem, łącznie 12 kamer. Podgląd czterech z nich, obejmujących wejście główne (z zewnątrz), segment II - I piętro, segment III - parter, segment III - I piętro, możliwy był w sekretariacie dyrektora na parterze segmentu IV. Jakość obrazu była dobra.

Osiem następnym kamer obejmujących segment IV oraz teren wokół tego segmentu, tj.: szatnia, parter, I piętro, II piętro, łącznik, wyjście ewakuacyjne (bez numeru), teren boiska „Orlik” i plac manewrowy (za segmentem), nie było czynnych. Dyrektor oświadczyła, że rejestrator został przekazany Policji po zdarzeniu z maja 2019 r.²⁰, a po otrzymaniu z powrotem uległ uszkodzeniu. Burmistrz Brześcia Kujawskiego²¹ podał, że sprawa zakupu rejestratora i kamer była przedmiotem rozmów na spotkaniach organizowanych bezpośrednio po zdarzeniu, które miało miejsce w Szkole w maju 2019 roku. W kwestii monitoringu wizyjnego został opracowany plan modernizacji monitoringu we wszystkich placówkach, który bezkosztowo wykonała firma Orange. W budżecie gminy na 2020 rok zostały na ten cel zabezpieczone środki w kwocie 100 tys. zł. w rozdziale 80195 § 6050 jako zadanie nr 2/2020. Obecnie przygotowywane jest zapytanie ofertowe na realizację tego zadania.

W pokoju nauczycielskim, pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, gabinecie pielęgniarki i obu sekretariatach (w segmencie I i IV) znajdowały się apteczki wyposażone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy.

²⁰ Atak o znamionach terrorystycznych.

²¹ Organ prowadzący Szkołę.

Poza jednym, ww. przypadkiem, drogi ewakuacyjne zostały oznaczone w sposób wyraźny znakami fluorescencyjnymi w postaci strzałek lub symbolu biegnącego człowieka. Drogi ewakuacyjne i drzwi stanowiące wyjścia ewakuacyjne były drożne i otwierały się na zewnątrz. Szerokość drzwi stanowiących wyjście ewakuacyjne z budynku była nie mniejsza niż szerokość biegu klatki schodowej. Wyznaczono miejsca docelowe ewakuacji – boisko szkolne, tzw. skatepark, obok Orlika. Dyrektor podała, że kolejnym miejscem ewakuacji jest kościół.

W segmencie V (sala gimnastyczna) znajdowało się wyjście ewakuacyjne. Było ono oznakowane tablicą fluorescencyjną, a na ścianach korytarza na końcu którego znajduje się to wyjście, umocowane były fluorescencyjne strzałki, wskazujące kierunek ewakuacji (w kierunku wyjścia ewakuacyjnego). Drzwi wyjścia nie były zamknięte, jednak za drzwiami znajdowała się stalowa krata zamknięta od zewnątrz na kłódkę. W bezpośredniej odległości od kraty nie stwierdzono klucza do tej kłódki. Szerzej opisano to w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 12-19, 285-288)

7. Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r., dyrektor, co najmniej raz w roku, dokonuje kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, oraz określa kierunki ich poprawy.

W kontrolowanym okresie w Szkole przeprowadzono łącznie cztery takie kontrole, dwie²² w 2019 r. i dwie²³ w 2020 r. Czynności były dokonywane po przerwie w działalności dydaktycznej Szkoły, spowodowanej feriami zimowymi²⁴, przerwą wakacyjną w roku szkolnym 2019/2020²⁵ oraz powrotem do szkoły uczniów klas I – III i uczniów uczęszczających na zajęcia rewalidacyjne po zakończeniu nauki w trybie zdalnym. Z tych czynności sporządzono protokoły, które każdorazowo przekazywano do organu prowadzącego, zawierające opis i ocenę: części zewnętrznych, boiska szkolnego, części wewnętrznej, sal lekcyjnych, pomieszczeń sanitarnych, sali gimnastycznej i pokoju nauczycielskiego. We wszystkich protokołach stwierdzano gotowość do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Protokoły zawierały też uwagi do wykonania, których nie zrealizowano, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W kontrolowanym okresie Szkoła była dwukrotnie²⁶ kontrolowana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Włocławku. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, nie nałożono grzywny w drodze mandatu karnego. Stan sanitarny obiektu nie budził zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 116-157, 262-284, 293-310)

8. Szkoła nie brała udziału w programie „Bezpieczna+”. Nie przystąpiła również i nie realizowała zadań „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020”.

(akta kontroli str. 5-11)

9. Dyrektor podała, że nie wystąpiły przypadki, w których nie zrealizowano zadania z zakresu zapobiegania zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym z powodu braku środków finansowych. Potwierdził to Burmistrz Brześcia Kujawskiego.

²² W dniu 28 stycznia i 27 sierpnia.

²³ W dniu 7 lutego i 15 maja.

²⁴ W dniach od 14 do 27 stycznia 2019 r. oraz 27 stycznia do 9 lutego 2020 r.

²⁵ Od 20 czerwca do 1 września 2019 r.

²⁶ 17 maja i 3 czerwca 2019 r.

(akta kontroli str. 5-8, 285-288)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. Niespójne sygnały alarmowe i niewystarczające procedury.

Analiza szkolnych procedur, tj. a) Postępowania w sytuacji podłożenia ładunku wybuchowego, b) Wtargnięcia napastnika c) Ewakuacji pracowników i uczniów, a także „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego” oraz porównanie z tablicami zlokalizowanymi przy głównym wejściu do Szkoły wykazało, że sygnały alarmowe tam zawarte wzajemnie się wykluczały i były niespójne. I tak:

W „Procedurze na wypadek podłożenia ładunku wybuchowego” oraz „Ewakuacji pracowników i uczniów” sygnał „EWAKUACJA” został określony jako ciągły sygnał dźwiękowy. Jednak w „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego”, a także na tablicy przy głównym wejściu do szkoły sygnał do ewakuacji został określony jako sygnał przerywany. Ponadto w „Procedurze na wypadek wtargnięcia napastnika” sygnał alarmowy „AZYL” został określony jako sygnał dźwiękowy przerywany. Było to sprzeczne z tablicą przy wejściu głównym do budynku, gdzie sygnał alarmowy „AZYL” określono na sygnał ciągły.

Ponadto, obowiązujące w Szkole procedury nie przewidywały m.in.:

- dodatkowych możliwości uruchamiania sygnału alarmowego w kilku miejscach szkoły takich jak gabinet dyrektora, sekretariat, czy w wyodrębnionym (w razie utworzenia) pomieszczeniu monitoringu,
- różnych sygnałów ewakuacji w przypadku: a) zagrożenia pożarowego (miejsce zbiórki możliwe w pobliżu szkoły); b) zagrożenia ładunkiem wybuchowym (miejsce zbiórki w znacznym oddaleniu od szkoły),
- sygnału odwołującego alarm,
- tzw. koordynatorów bezpieczeństwa, czyli osób wyodrębnionych spośród nauczycieli i pracowników szkoły, przeszkolonych w zakresie reagowania w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego w szkole, do zadań w obszarze ostrzegania, alarmowania, ewakuacji i pierwszej pomocy na wypadek wybranych zagrożeń,
- możliwości podglądu obrazu z kamer w kilku miejscach np. gabinet dyrektora, sekretariat, portiernia, itp. co w sytuacji np. aktywnego strzelca umożliwiałoby skryte obserwowanie go i odpowiednie reagowanie oraz przekazywanie informacji interweniującym służbom, jak i osobom przebywającym na terenie szkoły.

(akta kontroli str. 12-17, 67-111, 215-229, 313-317)

Dyrektor wyjaśniła, że 30 listopada 2018 r. odbyła się ewakuacja uczniów i personelu szkoły w obecności zastępcy Komendanta Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej we Włocławku. Jednym z zaleceń po praktycznym sprawdzeniu warunków ewakuacji w budynku Szkoły było opracowanie instrukcji bezpieczeństwa pożarowego. W grudniu 2018 roku firma zewnętrzna opracowała taki dokument. Jednak po ataku napastnika z bronią w dniu 27 maja 2019 r. Policja zabezpieczyła wszystkie dokumenty dotyczące bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego uczniów w szkole. Powodem niepoprawienia dokumentów było nieposiadanie ich oryginałów. Niezwłocznie po powrocie nauczycieli do pracy do szkoły Zespół do spraw Wychowania i Profilaktyki takiej zmiany dokona.

(akta kontroli str. 254-256)

Zdaniem NIK wskazane rozbieżności mogą powodować niejednorodne zachowanie uczniów, nauczycieli i pracowników Szkoły w sytuacji zagrożenia. Nie bez znaczenia jest fakt, że nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie obowiązujących w Szkole procedur i sygnałów tam zawartych, które stoją w sprzeczności np. z tablicami przy wejściu głównym do szkoły. Co prawda przeprowadzone w kontrolowanym okresie ćwiczenia z zakresu ewakuacji wykazały prawidłowe zachowanie się uczestników ćwiczeń, to jednak rzetelność działania wymaga ujednoczenia sygnałów alarmowych, tak aby nikt nie miał wątpliwości jak reagować w sytuacji zagrożenia.

Z kolei uzupełnienie procedur o zaproponowane rozwiązania zdaniem Izby pozytywnie wpłynęłyby na zwiększenie bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Szkoły.

2. Niezapewnienie bezpiecznej ewakuacji z segmentu V.

W segmencie V (sala gimnastyczna) znajdowało się wyjście ewakuacyjne. Było ono oznakowane tablicą fluoroscencyjną, a na ścianach korytarza na końcu którego znajduje się to wyjście, umocowane były fluoroscencyjne strzałki, wskazujące kierunek ewakuacji (w kierunku wyjścia ewakuacyjnego). Drzwi wyjścia nie były zamknięte, jednak za drzwiami znajdowała się stalowa krata zamknięta od zewnątrz na kłódkę. W bezpośredniej odległości od kraty brak było klucza do kłódki.

(akta kontroli str. 12-17, 321-355)

Powyższe jest sprzeczne z postanowieniami:

- § 236 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, zgodnie z którym z pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi powinna być zapewniona możliwość ewakuacji w bezpieczne miejsce na zewnątrz budynku lub do sąsiedniej strefy pożarowej, bezpośrednio albo drogami komunikacji ogólnej, zwanymi dalej "drogami ewakuacyjnymi";

- § 4 ust. 1 pkt 14 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²⁷, który stanowi, że w obiektach oraz na terenach przyległych do nich zabronione jest m.in. zamykanie drzwi ewakuacyjnych w sposób uniemożliwiający ich natychmiastowe użycie w przypadku pożaru lub innego zagrożenia powodującego konieczność ewakuacji.

Zdaniem Izby taki stan faktyczny stwarzał bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia uczniów, nauczycieli i pracowników Szkoły. W sytuacji pożaru uczniowie sugerujący się znakami na ścianach mogliby udać się do omawianego wyjścia ewakuacyjnego, którym jednak nie można wydostać się na zewnątrz. Umieszczenie w pobliżu klucza od kłódki nie poprawiłoby tej sytuacji, ponieważ otwarcie kłódki byłoby utrudnione z uwagi na fakt, że znajduje się ona na zewnątrz i dostęp do niej jest utrudniony

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że przy wejściu do segmentu V (sala gimnastyczna) brak jest monitoringu wizyjnego. Jest to także miejsce niewidoczne dla sprawdzającego obiekt szkolny patrolu Policji. Bardzo często w weekendy, dni wolne i świąteczne młodzież organizowała imprezy alkoholowe, dewastując drzwi wejściowe do kompleksu sal gimnastycznych. Naprawa drzwi wejściowych przekraczała koszty zakupu nowych elementów drzwi wejściowych. W sierpniu 2019 r. Burmistrz Brześcia Kujawskiego zapoznał mnie z planami generalnego remontu obiektu sportowego wraz z zapleczem, w których uwzględnione zostało wyjście ewakuacyjne bezpośrednio z sali sportowej oraz wyjście ewakuacyjne z segmentu

²⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 109, poz. 719 ze zm.

V. Wraz z rozpoczęciem roku szkolnego 2019/2020 Dyrektor Szkoły zdecydowała o zabezpieczeniu wejścia do obiektu sportowego stalowymi kratami. Na początku września podczas zajęć szkolnych stalowe kraty były zawsze otwarte, ale wydarzenie z maja 2019 r. zostawiło w psychice uczniów i nauczycieli obawę o swoje życie, strach przed ponownym wtargnięciem niebezpiecznej osoby i dla celów wzmocnienia poczucia bezpieczeństwa zostało to wyjście wyłączone z ewakuacji. Wyjście ewakuacyjne dla segmentu V było przeniesione do wyjścia ewakuacyjnego nr 04. Osoby odpowiedzialne za ewakuację, nauczyciele oraz uczniowie zostali zapoznani i przeszkoleni ze zmianą wyjścia ewakuacyjnego podczas praktycznego szkolenia ewakuacji oraz sytuacji wtargnięcia niebezpiecznej osoby do szkoły 20 września i 24 października 2019 r.

(akta kontroli str. 359-359)

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy o NIK, w dniu 10 marca 2020 r. kontroler powiadomił Dyrektora Szkoły o stwierdzonym stanie faktycznym, mogącym spowodować bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego. Tego samego dnia tablice wskazujące wyjście ewakuacyjne oraz kierunek ewakuacji zostały usunięte.

(akta kontroli str. 18-19)

3. Brak realizacji zaleceń z kontroli stanu technicznego budynku Szkoły.

W kontrolowanym okresie w Szkole przeprowadzono łącznie cztery kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. W trzech z nich stwierdzono uchybienia i sformułowano zalecenia do realizacji. I tak:

- w protokole z 28 stycznia 2019 r. – w zakresie części zewnętrznej budynku zalecono wymianę zewnętrznych krutek wentylacyjnych. Takie same zalecenia znajdowało się w protokole z 27 sierpnia 2019 r. oraz z 7 lutego 2020 r.

- w protokole z 27 sierpnia 2019 r. – w zakresie części wewnętrznej budynku zalecono naprawę izolacji rur ciepłowniczych w szatniach w sektorze nr 4. Takie same zalecenia znajdowały się w kolejnym protokole z 7 lutego 2020 r. W tych samych protokołach stwierdzono ponadto: zacieki w sali 39g spowodowane nieszczelnością dachu²⁸ oraz konieczność zabezpieczenia uszkodzonej (i grożącej odpadnięciem) lampy oświetleniowej na dużej sali²⁹.

Brak realizacji ww. zaleceń Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako działanie nierzetelne.

(akta kontroli str. 116-135, 319-320)

Dyrektor podała, że co roku w październiku dyrektor szkoły przedstawia organowi prowadzącemu planowany budżet na dany rok. Dyrektor może dysponować tak przydzielonym budżetem w ciągu roku kalendarzowego. Planowany budżet na rok 2020 został złożony 7 października 2019 r. W §6050 – zakupy inwestycyjne umieszczono zakup lamp oświetleniowych dla całej szkoły, naprawę dachu oraz wymianę rur do wody ciepłej i zimnej w piwnicy oraz szatni szkolnej. 15 listopada 2019 roku wpłynął plan wydatków zatwierdzony przez organ prowadzący, podpisany przez skarbnika gminy, do którego należało dostosować nowy planowany budżet na rok 2020 r., ale bez zakupów inwestycyjnych. W sierpniu 2019 r. Burmistrz Brześcia Kujawskiego zapoznał Dyrektora z planami generalnego remontu sali gimnastycznej wraz z zapleczem sportowym, który miał rozpocząć się

²⁸ Takie zalecenia zostały także ujęte w protokołach z 26 lutego i 30 sierpnia 2018 r.

²⁹ Na dzień 29 czerwca 2020 r. stwierdzono prawidłowe zamocowanie lampy.

w kwietniu 2020 r. Przy planowaniu budżetu na kolejny rok ponownie zostaną zaplanowane wydatki na zaplanowane i niewykonane inwestycje.

(akta kontroli str. 262-284)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole zdiagnozowano zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne oraz opracowano odpowiednie procedury postępowania w przypadku ich wystąpienia, z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Procedury wyznaczały osoby odpowiedzialne za ogłoszenie alarmu. Określono tok postępowania przy wejściu/wyjściu ze Szkoły, a także opracowano plany ewakuacyjne zawierające drogi i punkty ewakuacyjne. Z opracowanymi procedurami zaznajomiono pracowników Szkoły, a praktyczną realizację sprawdzono podczas ćwiczeń. W Szkole prowadzono kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki oraz sporządzono protokoły, które następnie przesłano do organu prowadzącego. W budynku Szkoły, jej wyposażeniu i infrastrukturze stwierdzono jedno odstępstwo od wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych.

Jako nieprawidłowe Izba uważa uniemożliwienie bezpiecznego opuszczenia budynku przez wyjście ewakuacyjne w segmencie V Szkoły, a także zawarcie w obowiązujących procedurach, instrukcji przeciwpożarowej oraz na tablicach informacyjnych niespójnych sygnałów alarmowych. Ponadto nie zrealizowano zaleceń z kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły.

OBSZAR

2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa.

Opis stanu faktycznego

1. W celu upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych Szkoła współpracowała z:

- Policją – dzielnicowy przeprowadzał pogadanki z uczniami w zakresie m.in. przemocy, agresji, uzależnień, bezpieczeństwa w szkole i poza nią. Ponadto funkcjonariusze Policji zabezpieczali ewakuację uczniów podczas ćwiczeń;
- uczniami Społecznego Liceum Ogólnokształcącego im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Choceniu, którzy prowadzili szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy;
- Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej we Włocławku – patronat i udział funkcjonariuszy tej jednostki w kampanii „Czad – cichy zabójca”;
- Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - jako sponsorem konkursów profilaktycznych dotyczących promowania zdrowego stylu życia, zapobiegania przemocy, przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i innych używek.

(akta kontroli str. 22-41, 248-253)

2. Szkoła podjęła współpracę z podmiotem zewnętrznym, firmą prywatną, z którą zrealizowała trzyetapowy projekt szkoleniowy dotyczący poprawy bezpieczeństwa w szkole. Etap pierwszy polegał na oglądzie szkoły pod kątem bezpieczeństwa, w celu dostosowania procedur bezpieczeństwa do warunków placówki oraz zaplanowania dalszych etapów szkolenia. Etap drugi to merytoryczne oraz

metodyczne szkolenie wszystkich nauczycieli pod kątem najbardziej prawdopodobnych zagrożeń oraz procedur postępowania w sytuacji ich wystąpienia. Ostatni etap polegał na praktycznym przećwiczeniu procedur bezpieczeństwa: ewakuacja w trakcie lekcji, ewakuacja w trakcie przerwy, azyli w trakcie lekcji, azyli w trakcie przerwy.

W ramach współpracy funkcjonariusze Policji zabezpieczali próbne ewakuacje oraz prowadzili pogadanki z uczniami³⁰.

(akta kontroli str. 21-41, 182-205)

3. W latach 2019 – 2020 (do 15 czerwca) w Szkole nie przeprowadzono kontroli zewnętrznych związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym.

(akta kontroli str. 318)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrektor Szkoły podejmowała współpracę z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa. Korzystała z fachowej wiedzy tych podmiotów zarówno w zakresie upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń, jak i podejmowania działań na rzecz identyfikowania zagrożeń, a także właściwego zabezpieczenia obiektów szkoły przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

1. Ujednolicenie i uzupełnienie obowiązujących w Szkole procedur i tablic informacyjnych.
2. Zrealizowanie zaleceń pokontrolnych z kontroli stanu technicznego budynku Szkoły.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

³⁰ Działania opisane w części I wystąpienia.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, lipca 2020 r.

Kontroler
Artur Gackowski
główny specjalista
kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

p.o. Dyrektora
Tomasz Sobecki

.....
Podpis